

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
бізнесу та сфери обслуговування

30 серпня 2021 р., протокол № 9

Голова Вченої ради

Галина ТАРАСЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В ТУРИЗМІ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 242 «Туризм»

освітньо-професійна програма «Туризмознавство»

факультет бізнесу та сфери обслуговування

(назва факультету)

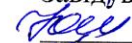
кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

(назва кафедри)

Схвалено на засіданні кафедри
туризму та готельно-ресторанної
справи

15 вересня 2021 р., протокол № 13

Завідувач кафедри

 Юлія ДАВИДЮК

Розробник: к.е.н., доц. Давидюк Юлія

Житомир
2021 – 2022 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»	<u>Нормативна</u> (за вибором)	
Модулів – 3	Спеціальність: 242 «Туризм»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2021-й	2022-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 58	Освітній рівень: «магістр»	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	80 год.
Індивідуальні завдання: 58 год.			
Вид контролю: іспит			

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – оволодіння знаннями зі сфери збалансованого природокористування в туризмі та отримати можливість їх практичного використання у професійній діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення студентів зі спектром глобальних та місцевих екологічних проблем, які можуть виникати та/або існують в наслідок здійснення туристичної діяльності;
- оволодіння знаннями про засади екологічно орієнтованої туристської діяльності;
- ознайомлення студентів з принципами, функціями, завданнями та способами збалансованого природокористування в туризмі;
- ознайомлення студентів з основними формами екологічного туризму, його змістом та структурою в Україні та у зарубіжних країнах;
- розвиток екологічного мислення, визначення ролі екологічного виховання та екологічної просвіти туристів в екологічному турі.

В результаті вивчення дисципліни «Природокористування в туризмі» для спеціальності 242 «Туризм» студент повинен:

знати:

- актуальні проблеми природокористування в туризмі;
- передумови виникнення екотуризму, як суспільного явища;
- методики здійснення збалансованого природокористування туризмі;
- принципи, функції, завдання, види, об'єкти, світові регіони та центри екологічного туризму;
- методику розробки екологоорієнтованих турів;
- сучасні тенденції розвитку збалансованого природокористування в туризмі;
- форми та засоби екологічної пропаганди та виховання в процесі екологічних турів.

вміти:

- використовувати методи формування екологічно коректного туристичного маршруту в різноманітних рекреаційних ландшафтах регіонів України;
- підготувати та організувати основні варіанти тематичних турів в сфері екологічної освіти і виховання;
- планувати і розробляти природознавчі екскурсії для екологічних стежок;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

- візуально визначати ступінь рекреаційного навантаження на ландшафти;
- обирати оптимальні способи оптимізації взаємовідносин різних форм туризму з довкіллям.

Результатом вивчення є набуття студентами таких **компетенцій**:

ЗК 1. Діяти на засадах розуміння цивілізаційних гуманітарних цінностей та глобалізаційних процесів, пріоритетів національного розвитку;

ЗК 2. Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності;

ЗК 5. Уміння спілкуватися з експертами інших сфер діяльності по актуальних проблемах розвитку туризму і рекреації;

ЗК 6. Уміння розробляти проекти та управляти ними;

ЗК 10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

ЗК 11. Уміння приймати обґрунтовані рішення та розв'язувати проблеми.

Результатом вивчення дисциплін є отримання студентами таких **програмних результатів навчання**:

ПРН 1. Передових концепцій, методів науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей туризму та рекреації;

ПРН 3. Специфіки реалізації різних програм туристичних подорожей (за змістом, місцем проведення, типом клієнтури та ін.);

ПРН 6. Основних структурних форм організації, моделей екологічного менеджменту, процесів прийняття рішень і їх вплив на систему управління;

ПРН 23. Реалізовувати проекти, приймати рішення у складних умовах, що потребують застосування нових підходів та прогнозування.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Проблеми природокористування та актуальність дотримання екологічних принципів в туризмі

Концепція стійкого розвитку сучасного туризму. Управління впливом туризму на природні ресурси. Міжнародні та національні організації, які займаються проблемами природокористування.

Тема 2. Визначення основних характеристик еколого-туристичного потенціалу території

Екологічний стан місцевості та його врахування в туристичній діяльності. Основні характеристики еколого-економічного потенціалу території. Методи і оцінка виміру рекреаційних навантажень.

Змістовий модуль 2

Тема 3. Екологічний туризм як інструмент збалансованого природокористування

Передумови виникнення екологічного туризму. Формування екологічного туризму. Екологічний туризм як альтернативна форма природокористування. Визначення екологічного туризму. Особливості екологічного туризму. Функції екотуризму. Ресурси екотуризму. Правова основа екологічного туризму. Вимоги до екотуризму.

Тема 4. Визначення основних характеристик екологічного потенціалу території

Атрактивність території. Рекреаційна ємність території. Методи та одиниці виміру рекреаційних навантажень.

Тема 5. Схема розробки та опису маршрутів для екологічного туризму

Загальна рекреаційна оцінка. План опису. Процедура задачі рекреаційної тропи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Кредитні модулі	Змістові модулі	Кількість годин			
		Лекції	Практичні	Самостійна робота	Всього
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
№ 1	Проблеми природокористування та актуальність дотримання екологічних принципів в туризмі	2	2	6	10
	Визначення основних характеристик екологічного туристичного потенціалу території	6	6	6	18
Разом змістовний модуль 1		8	8	28	44
№ 2	Екологічний туризм як інструмент збалансованого природокористування	2	2	12	16
	Визначення основних характеристик екологічного потенціалу території	2	2	8	12
	Схема розробки та опису маршрутів для екологічного туризму	4	4	10	18
Разом змістовний модуль 2		8	8	30	46
Всього		16	16	58	90

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

5. Завдання для самостійної роботи

Підготувати розгорнуті відповіді на запитання з обов'язковим зазначенням по тексту першоджерел, які були використані. Самостійну роботу подати у друкованому та електронному вигляді. Електронний варіант подати безпосередньо викладачу напередодні іспиту, а електронний – надіслати на адресу: yuliya_dav@ukr.net (назва файлу: SZ_Прізвище).

Розподіл запитань між студентами групи подано в таблиці 1.

Структура роботи:

- титульна сторінка (стандартного зразка);
- зміст;
- основна частина роботи;
- список використаних джерел.

Перелік запитань для виконання самостійного завдання «Природокористування в туризмі»

1. Основні проблеми природокористування в сфері туризму.
2. Актуальність дотримання екологічних принципів в сфері туризму.
3. Специфіка проблем природокористування в сфері туризму в міській місцевості.
4. Специфіка проблем природокористування в сфері туризму в сільській місцевості.
5. Специфіка проблем природокористування територіально-рекреаційних комплексів.
6. Передумови розробки концепції стійкого розвитку сучасного туризму.
7. «Порядок денний 21 для індустрії туризму та подорожей»: значення, суть, змістовні положення.
8. Типові моделі, які застосовуються на урядовому рівні для подолання існуючих проблем в сфері природокористування (синдром утилізації, синдром розвитку, синдром відходів тощо). Навести відповідні приклади.
9. Особливості управління впливом туризму на природні туристичні ресурси.
10. Зарубіжний досвід управління впливом туризму на природні туристичні ресурси.
11. Прямий та непрямий вплив туризму на природні комплекси. Навести відповідні приклади.
12. Екологічний туризм як інструмент раціонального природокористування.
13. Нормативно-правове регулювання природокористування в туризмі в Україні.
14. Сутність та специфіка природокористування в туризмі.
15. Основні об'єкти екологічного туризму та їх коротка характеристика.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

16. Світові регіони й центри екологічного туризму.
17. Екологічне виховання та екологічна просвіта туристів у процесі туристських подорожей як обов'язкова умова туристичної діяльності.
18. Географія регіонів та центрів екологічного туризму світу.
19. Географія центрів екологічного туризму України.
20. Діяльність міжнародних та національних екотуристичних та екологічних організацій задля забезпечення збалансованого природокористування.
21. Змістовні положення щодо дотримання принципів стійкого розвитку у Глобальному етичному кодексі туризму.
22. Основні переваги від екологічного туризму. Фактори, що стримують розвиток екологічного туризму в Україні.
23. Види екологічного туризму.
24. Стан та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні.
25. Особливості проектування екотуристичних маршрутів.
26. Організація екологічно орієнтованих турів.
27. Рекреаційні потреби екотуристів.
28. Технології мінімізації забруднення навколишнього середовища внаслідок здійснення туристської діяльності: приготування їжі, прання білизни та миття посуду.
29. Технології мінімізації забруднення навколишнього середовища внаслідок здійснення туристської діяльності: облаштування готелів, бівуаків.
30. Правила утилізації відходів в екотурах.
31. Екобезпечні транспортні туристські перевезення.
32. Екологічний туризм як альтернативна форма природокористування.
33. Специфіка екотуристського природокористування.
34. Основні характеристики екотуристського потенціалу території: атрактивність, рекреаційна ємність.
35. Методи оцінки та виміру рекреаційних навантажень територій.
36. Червона Книга України.
37. Вимоги до екологічного туризму.
38. Особливості проведення екотуру.
39. Екологічний стан місцевості та його врахування в туристичній діяльності.
40. Об'єкти природно-заповідного фонду: загальна характеристика.
41. Об'єкти природно-заповідного фонду: біосферні та природні заповідники.
42. Об'єкти природно-заповідного фонду: національні природні парки, регіональні ландшафтні парки.
43. Об'єкти природно-заповідного фонду: заказники, ботанічні сади і дендропарки.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

44. Об'єкти екотуризму в м. Житомирі.

45. Об'єкти екотуризму в Житомирській області.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

8. Методи контролю

Оцінювання знань, вмінь і навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Природокористування в туризмі» передбачають лекційні й практичні заняття, самостійну роботу і виконання індивідуальних завдань у вигляді розрахунково-графічних завдань. Перевірку і оцінювання знань студентів проводять в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- оцінювання виконання і захист самостійних науково-дослідних завдань;
- складання проміжного контролю знань за змістовими модулями;
- складання іспиту.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюють під час проведення практичних занять, і воно має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. При оцінюванні практичних занять увагу приділяють також їх якості й самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась з вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Науково-дослідні завдання є обов'язковою частиною самостійної роботи студента.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу і вміння застосування його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмової контрольної роботи.

Проміжний тестовий контроль проводить два рази за семестр (в рамках вивчення змістовного модуля чи теми).

Підсумковий контроль у формі іспиту.

До складання іспиту допускаються студенти, що мають задовільну кількість балів з основних навчальних елементів змістових модулів передбачених програмою дисципліни.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

9. Схема нарахування балів

Під час навчання студент за кожен змістовний модуль може отримати 20 балів, що в сумі становить – 80 балів. Відповідно по кожній темі студент може отримати 10 балів, з яких 5 під час аудиторного опрацювання матеріалу на семінарських, практичних заняттях, 2 бали – за виконання індивідуальної роботи та 3 бали – за виконання самостійної роботи. Заключною формою контролю є модульна контрольна робота, яка включає комплекс теоретичних завдань та задач і може бути оцінена при успішній здачі так 40 балами. Відповідно за повний курс навчання студент може отримати так 100 балів. Наукова робота та інші творчі здобутки студента. Оцінка здійснюється за підсумками семестру при формуванні сумарної модульної оцінки в т.ч. з урахуванням результатів наукової роботи – всього на семестр 10 балів.

Нижче наведений алгоритм 100 – бальної шкали для формування сумарної модульної оцінки за підсумками: **I -го модульного контролю при виконанні залікових кредитів з навчальної дисципліни.**

<u>ДОПУСК АБО ЗВІЛЬНЕННЯ СТУДЕНТА ВІД ЕКЗАМЕНУ (заліку)</u>	
<u>ТА ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (модульного або семестрового)</u>	
здійснюється з урахуванням модульних результатів за даними двох попередніх позицій. СТУДЕНТ ЗВІЛЬНЯЄТЬСЯ ВІД ЕКЗАМЕНУ (заліку), якщо кількість балів набрана за підсумками двох модульних контролів складає від 50 до 100 балів.	
ДОПУСКАЮТЬСЯ ДО ЕКЗАМЕНУ (заліку) ті студенти, які набрали за двома модульними контролями від 33 до 49 балів, а також ті студенти, які виявили бажання підвищити результат модульних контролів шляхом другої спроби на екзаменаційних випробуваннях. А саме,	
СТУПІНЬ FX – “НЕЗАДОВІЛЬНО”	ВІД 33 ДО 49 БАЛІВ
СТУПІНЬ “DE” – “ЗАДОВІЛЬНО”	ВІД 50 ДО 66 БАЛІВ
СТУПІНЬ “B C” – ОЦІНКА “ДОБРЕ”	ВІД 67 ДО 83 БАЛІВ
СТУПІНЬ “A” – ОЦІНКА “ВІДМІННО”	ВІД 84 ДО 100 БАЛІВ
Якщо студент набрав за підсумками двох попередніх модульних контролів менше 33 БАЛІВ – він буде НЕДОПУЩЕНИЙ ДО ЕКЗАМЕНУ (заліку), а також повинен буде відпрацювати індивідуально для отримання на кафедрі необхідного прохідного балу на екзамен (залік) (за рішенням апеляційної комісії / або в ході повторного навчання).	
Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на екзамені – 100 БАЛІВ.	
У підсумку СТУПІНЬ X – “НЕЗАДОВІЛЬНО” з обов’язковим повторним курсом	ВІД 0 ДО 32 БАЛІВ
У підсумку СТУПІНЬ FX – “НЕЗАДОВІЛЬНО” з можливістю повторного складання при комісії	ВІД 33 ДО 49 БАЛІВ
У підсумку СТУПІНЬ “DE” – “ЗАДОВІЛЬНО”	ВІД 50 ДО 66 БАЛІВ

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

У підсумку СТУПІНЬ “ВС” – “ДОБРЕ”	ВІД 67 ДО 83 БАЛІВ
У підсумку СТУПІНЬ “А” – “ВІДМІННО”	ВІД 84 ДО 100 БАЛІВ

Якщо студент бажає підвищити сумарну модульну оцінку, яку він отримав за підсумками поточних та модульних контролів він може бути допущений до іспиту з даної дисципліни (при цьому отримана сумарна модульна оцінка за підсумками семестрової атестації підлягає анулюванню). В цьому випадку екзаменаційна оцінка є остаточною семестровою оцінкою в т.ч. може бути подана студентом на апеляцію в установленому порядку.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

10. Рекомендована література

Основна:

1. Дмитрук О.Ю., Дмитрук С.В. Екологічний туризм: Навч. посіб. / О.Ю. Дмитрук, С.В. Дмитрук – К.: Альтерпрес, 2017. – 358 с.
2. Дроздов А.В. Основы экологического туризма: учеб. пособие / А.В. Дроздов. – М.: Гардарики, 2005. – 271 с.
3. Екологічний туризм: навч. посіб. / Г.О. Сорокіна; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 206 с.
4. Екологічний туризм: навчальний посібник / В.І. Вишневецький. – К.: Інтерпрес ЛТД, 2015. – 140 с.
5. Кекушев В.П. Основы менеджмента экологического туризма / В.П. Кекушев, В.П. Сергеев, В.Б. Степаницкий. – М.: Изд-во МНЭПУ, 2001. – 60 с.
6. Козловський О.Ю. Екологічний туризм: навч. посіб. / О.Ю. Козловський, Б.В. Борисюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 202 с.
7. Колбовский Е. Ю. Экологический туризм и экология туризма: учеб. пособие / Е. Ю. Колбовский. – М.: Академия, 2006. – 256 с.
8. Коростелёв Е.М. Практикум по экологическому туризму: Учебно-метод. пособие. – СПб., 2008. – 94 с.
9. Косолапов А.Б. Теория и практика экологического туризма: учеб. пособие / А.Б. Косолапов. – М.: КНОРУС, 2005. – 240 с.
10. Русев И. Т. Основы экотуризма / И.Т. Русев. – Одесса : КПОГТ, 2004. – 294 с.
11. Храбовченко В.В. Экологический туризм: учеб.-метод. пособие / В.В. Храбовченко. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 208 с.

Додаткова:

1. Бабкин А.В. Специальные виды туризма: учеб. пособие / А.В. Бабкин. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 251 с.
2. Бейдик О.О. Рекреційні ресурси України : навч. посіб. / О.О. Бейдик. – К.: Альтерпрес, 2011. – 462 с.
3. Бейдик О. О. Унікальна Україна: географія та ресурси туризму : навч. посіб. / О.О. Бейдик, Н. О. Новосад. – К.: Альтерпрес, 2013. – 572 с.
4. Грицак Ю.П. Организация самодеятельного туризма: учеб. пособие для студ. направления подготовки “Туризм” / Ю.П. Грицак. – Харьков: Экограф, 2008. – 164 с.
5. Заповідні території України. Ботанічні сади та дендропарки України / [відп. ред. Т. М. Черевченко, С.С. Волков; упоряд. В.В. Кваша, О.О. Семенова, Н.В. Чувікіна]. – К.: [б. в.], 2010. – 293 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.10- 05.01/242.00.1/М/ОК. 2 -2021
	Екземпляр № 1	Арк / 1

6. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: навч. посіб. / О.О. Любіцева, Є.В. Панкова, В.І. Стафійчук. – К. : Альтерпрес, 2007. – 369 с.

7. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько- краєзнавчих подорожей: навч. посіб. / Б. П. Пангелов. – К. : Академвидав, 2010. – 247 с.

8. Туристичне намисто України. Атлас [Карти] / відп. ред. Н.О. Крижова. – К.: ДНВП “Картографія”, 2010. – 136 с.

9. Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 1. Біосферні заповідники. Природні заповідники [Електронний ресурс] / колектив авторів під ред. В.А. Онищенко, Т.Л. Андрієнка. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – 406 с. – Режим доступу – http://www.botany.kiev.ua/doc/zap_1.pdf

10. Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч. 2. Національні природні парки [Електронний ресурс] / колектив авторів під ред. В.А. Онищенко, Т.Л. Андрієнка. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – 580 с. – Режим доступу – http://www.botany.kiev.ua/doc/zap_2.pdf.

11. Чижова В.П. Учебные тропы природы / В.П. Чижова, А.В. Добров, А.Н. Захлебный. – М. : Агропромиздат, 1989. – 159 с.

Інтернет-ресурси:

www.menr.gov.ua – сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.

www.unwto.org – сайт Всесвітньої туристичної організації ООН.
www.ecotourism.org – сайт Міжнародної екотуристичної організації.

www.etc-corporate.org – сайт Європейської туристичної комісії.
<http://greenglobe.com> – сайт міжнародної організації Green Globe з екологічної сертифікації в туризмі.

www.nationalgeographic.com – сайт Національного географічного товариства.

www.verkhovyna.info – сайт туристично-інформаційного центру “Верховина” (Івано-Франківська область).

<http://uaeta.org/ua/top/index> – сайт Української асоціації активного та екологічного туризму.

www.ecotours.ru – сайт Фонду розвитку екотуризму “Дерсу Узала”.
www.intour.com.ua – сайт журналу “Міжнародний туризм”.

<http://tourlib.net> – сайт туристичної бібліотеки.